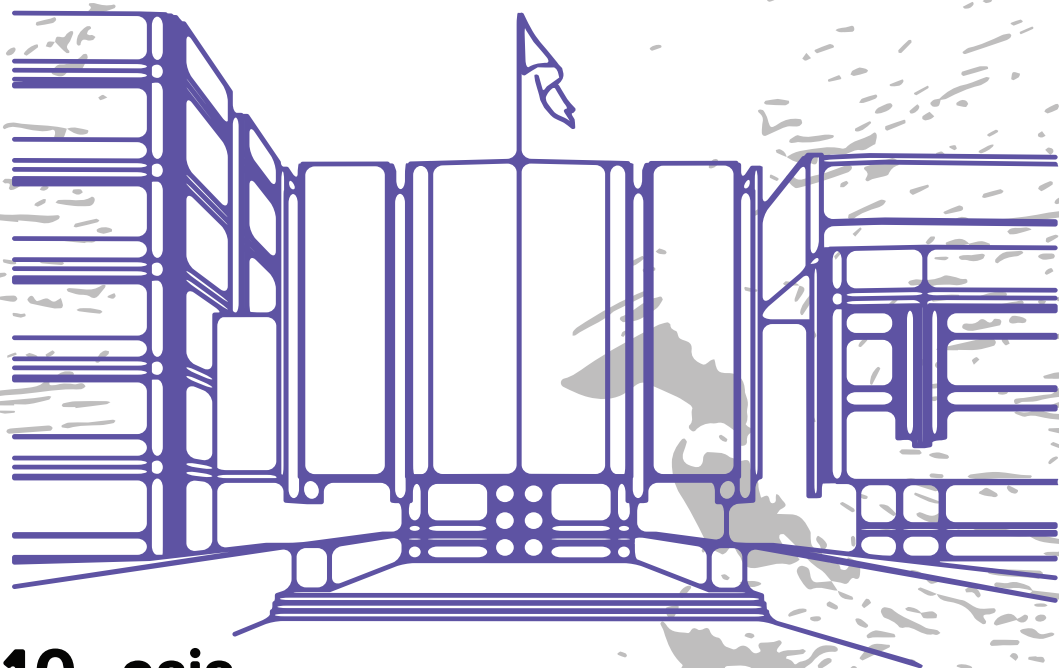

Muzika. erdvėje

10-asis įvietintos muzikos festivalis

Sveiki,

Esu Matas Drukteinis – šio kūrinio, kurį netrukus patirsite Vyriausybės rūmų erdvėse, kompozitorius, įvietintos muzikos festivalio „Muzika erdvėje“ vienas iš vadovų. Pirmiausia kviečiu pasižvalgyti po reprezentacines rūmų erdves – vesiu savo įspūdžių keliu: plačiau sužinosite apie komplekso architektūrą, su pastatu susijusią istoriją ir dabartį. Vis dėlto išryškiniu tuos kontekstus, kurie įdomiausi pasirodė man pačiam. Pasižvalgius po erdves ir jose eksponuojamą garso ir jį papildančių medijų instaliaciją, kviečiu į Didžiąją renginių salę – čia skambės šiuolaikinės muzikos ansamblio „Synaesthesia“ gyvai atliekama kūrinio dalis.

Vyriausybės rūmai

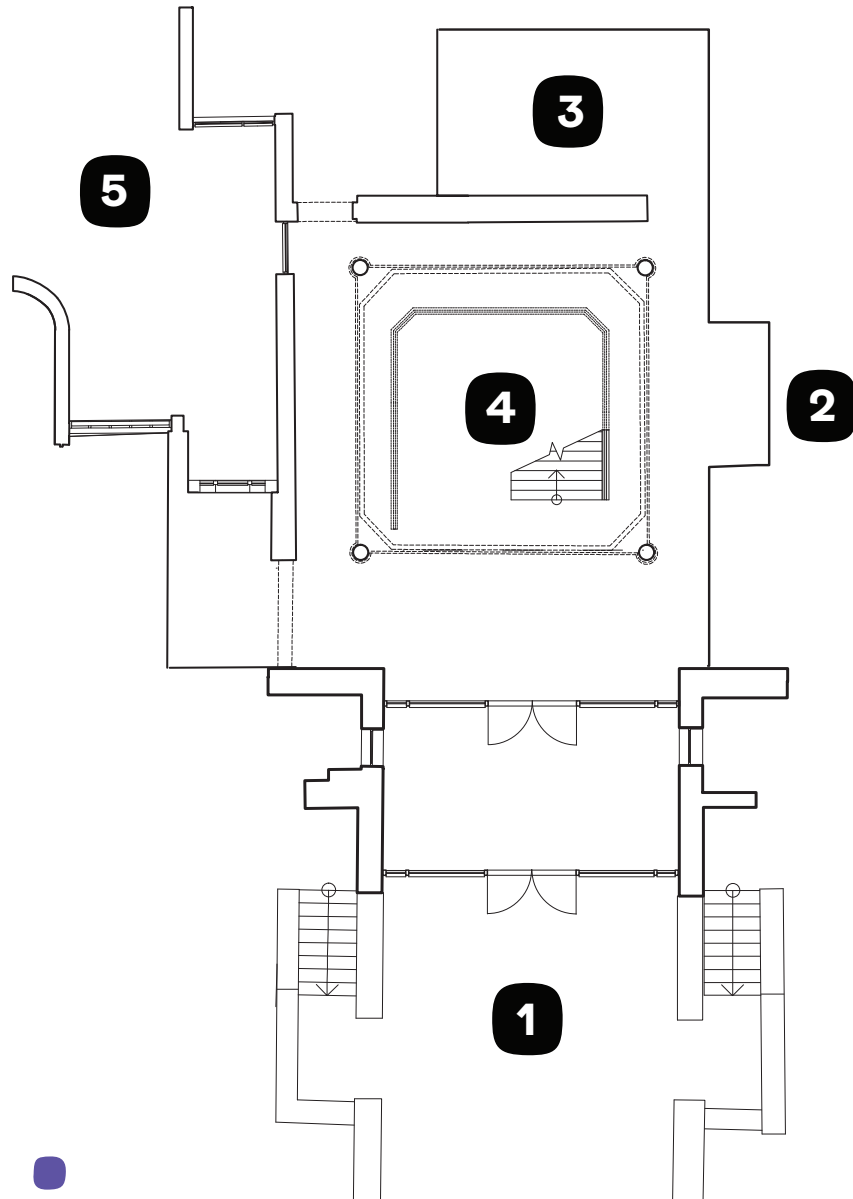
Šis kūrinys, pirmiausia, pastato ir jo architekto Vytauto Edmundo Čekanausko (1930–2010) kūrybos refleksija. Pastatas pradėtas projektuoti 1974 metais, jis baigiamas statyti 1982-aisiais. Projekto bendraautoriai ir konstruktoriai Janina Marozienė bei Česlovas Gerliakas. Pats pastatas gimsta kaip paradoksas – kuklus, per daug aplinkoje neišsiskiriantys skandinaviškojo modernizmo bruožais paženklinti LKP Centro Komiteto rūmai. Analogiškai pastatai kitose Tarybų Sąjungos respublikose buvo didingiausi statiniai mieste. Šis architekto Čekanausko sukurtas sprendimas, priešingai, nepastebimai įsilieja į aplinką. Žinoma, toks projektas susilaukė pasipriešinimo jį derinant Maskvoje. Jau beveik praradęs viltį architektas metė ideologinį argumentą: „Žinote, drauge sekretariai, pastas kuklus kaip pats Leninas“. Ir pavyko.

Nors laikotarpis tiesiogiai pakluso sovietinio režimo nuostatų įtakoms, tačiau lietuvių architektai buvo alkani kitokių idėjų. Čekanauskui, kaip ir kitiems to meto architektams, ypač didelę įtaką padarė profesinės kelionės į Suomiją, į kurias buvo siųsti perimti pasiteisinusių sprendimų apgyvendinimo srityje. Tačiau Suomijoje Čekanauskui labiausiai imponavo kitoks jų požiūris į

architektūrą: čia buvo gerbiama aplinka, greta stovintys pastatai, vengiama pompastikos, paisoma žmogiškojo mastelio. Šios nuostatos turėjo didelės įtakos visai Čekanausko kūrybai, tą matome ir žvelgdami į Vyriausybės rūmus. Juos statant kūrėjas jau buvo žinomas architektas, suprojektavęs iki dabar Vilniaus urbanistikoje nepriekaištingomis proporcijomis, harmoningomis formomis ir savitumu išsiskiriančius statinius – Kompozitorių namus ir gyvenamąjį kvartalą, Šiuolaikinio meno centrą, buv. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto rūmus, taip pat Lazdynų kvartalą. Čekanausko talentas, neišsenkanti energija, darbštumas jam užtikrino lyderio vietą tarp naujosios kartos architektų.

Milžiniškus – 15000 kv. m. (apie 2 futbolo aikštės) – Vyriausybės rūmus Čekanauskas suprojektavo keturių korpusų, kurie suformuoja kvadratinės formos uždara vidaus kiemą. Rūmai į viršų „augančios“ formos – reprezentacinis korpusas 2 aukštų, jame įvairių dydžių ir paskirčių salės; administracinė dalis kyla nuo 3 aukštų šiaurinėje rūmų dalyje iki 5 pietinėje. Iš viso rūmuose – apie 220 darbo kabinetų ir 8 posėdžių salės. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1992-aisiais, čia įsikuria Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos kanceliarija.

Žemėlapis

1. Lauko durys

Galbūt įeidami į Vyriausybės rūmus jau atkreipėte dėmesį į įspūdingas žalvarinių ornamentų duris medinėmis rankenomis. Tai – vienas iš autentiškų ir itin savitų pastato elementų (rekonstruotos 2013 m.). Man ši detalė atspindi „sustyguotą“, griežtą struktūrą, besipinančią į visumą iš skirtingų laiko, veiksmų ir darbų linijų. Tarytum kompleksiškos pastato kasdienybės išklotinė, pasitinkanti ir įspėjanti visus, ketinančius užėiti.

2. Diplomatinių dovanų ekspozicija

Kelionę po Vyriausybės rūmus pradėkime nuo tarptautiškumo žymės, kuri vienaip ar kitaip lydės tyrinėjant erdves ir klausantis kūrinio. Pirmiausia, proga, dėl kurios čia susirinkome, – Lietuvos narystės NATO ir ES dvidešimtmetis. Mūsų santykio ir sąsajų su pasauliu kodas atsispindi tiek šiuose rūmuose, tiek Vyriausybės veikloje. Todėl nenuostabu, kad tik įėjus pirmajame aukšte pasitinka eksponuojamos įvairių šalių diplomatinės dovanos, įteiktos dabartinei ir buvusiems Ministrams Pirmininkams. Žinoma, dovanų yra daug daugiau, nei matote čia.

3. Bufetas

Sovietiniais laikais rūmuose veikė ir parduotuvė, kurioje buvo galima įsigyti plačiai visuomenei sunkiau arba visai neprieinamų prekių, ir paštas, ir valgykla su bufetu, kuriame dabar ir esame. Čia likęs autentiškas interjeras – sienų apmušalai, mediniai už baro esantys baldai, pati baro apačia. Dabar pakeisti tik stalviršiai. Šiandien apleista patalpa „banguoja“ vaizduotę: už baro sukasi šeiminkės, siūlydamos pyragėlius ir dar kai ko, kavą gurkėnoja bei „šviesaus rytojaus“ planus kuria įvairūs veikėjai. Šypsni keliantis vaizdinys ir su juo kontrastuojanti realybė tik paryškina, kaip pasikeitė mūsų mentalitetas, įpročiai ir vertybės. Vis dėlto tuščia, lyg užkonservuota patalpa tarytum saugo čia vykusią pokalbių ir kasdienio gyvenimo atsiminimus.

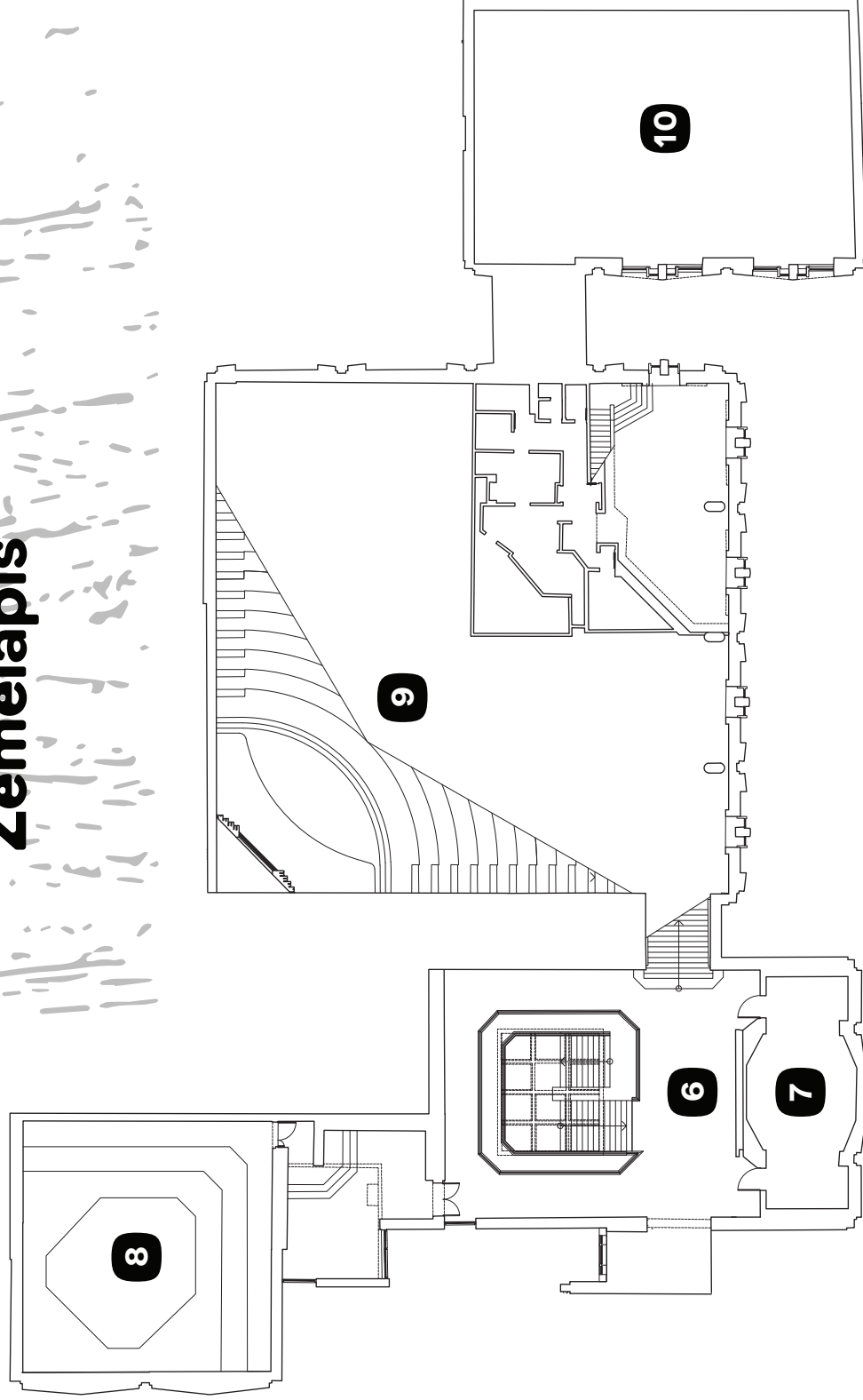
4. Laiptai

Atkreipkite dėmesį į šiuos monumentalius marmuru apdailintus laiptus, kurie be jokių atramų turėjo tarytum sklęsti erdvėje – iki galo išpildyti didingos ir elegantiškos patalpos įvaizdį. Šiuo metu laiptai apačioje yra dengti granito plokštėmis, nors originaliame sprendime to nebuvo. Norėdamas atskleisti šio pastato erdvių reprezentacinę, iškilmingą atmosferą, Čekanauskas pasitelkė subtilias architektūrines priemones. Svarbiausia iš jų yra šviesa. Jos „prisilietimai“ bei įvaizdžiai mus lydės ir visos kelionės po rūmus, ir kūrinio metu. Pažvelkite, virš laiptų lubose architektas atvėrė angas ir „apipylė“ erdvę dienos šviesa. Sklindanti iš viršaus, kitaip nei šviesa, ateinanti per įprastus langus, yra didinga, mistiška.

5. Vidinis kiemas

Esame vidiniame kiemelyje, kuris subtiliai primena Vilniui būdingų senųjų reprezentacinių kiemų tradicijas. Kiemelis naudojamas gana retai. Apsižvalgykime. Matome administracinį korpusą. Jame kanceliarijos darbo kabinetai. Galime įsivaizduoti ilgus, visuose aukštuose panašius koridorius, kartais klaidinančius net pačius darbuotojus. Viename iš aukštų erdvę pagyvina specialiai atrinkti ir eksponuojami XX a. lietuvių dailininkų darbai iš Nacionalinės dailės galerijos rinkinio. Kitoje pusėje – kontrastuojanti reprezentacinė rūmų dalis. Aplankę skirtingas erdves (nors ir nedidelę dalį!) galime suvokti, kokio dydžio yra šis pastatas – iš gatvės pusės tarsi nepastebimas, architekto meistriškai įkomponuotas į urbanistinę senamiesčio erdvę.

Žemėlapis

6. Vestibulis ir reprezentacinė siena

Kurdamas paradinės pastato erdvės atmosferą, jis suprojektavo žemą ir pritemdytą prieangį, dėl kurio dar išpūdingiau atrodo skaisči antro aukšto vestibulio erdvė. Vėl atkreipkime dėmesį į langus palubėse. Priešę arčiau sienos, ir čia matome viršuje paslėptus, dienos šviesą praleidžiančius langus – ji neakina, o lengvai krisdama ant sienos apšviečia erdvę, žaidžia su dailininko Romo Dalinkevičiaus sukurta dekoratyvine sienos plastika (1992–1993). Būtent šis elementas tampa svarbus ir kurinio dalyje, kurią išgirsite Didžiojoje salėje, – muzikantai improvizuoja pagal šios sienos vaizdinį. Matomos bangos tarytum pabrėžia „geografinę aprėptį“ – nuo rytinių šalies kapelių, Vilniaus, iki pajūrio išsiskleidusią Lietuvą. Šiek tiek kontrastuodama su griežtomis pastato formomis, ji įpina gyvenbės, neapibrėžtumo, kartu – paslapties ir intrigos. Nenuspėjama, kaip pati jūra.

7. Mažoji posėdžių salė

Šioje salėje, dar vadinamoje Vyčio, priimamos užsienio valstybių delegacijos, oficialūs asmenys. Čia taip pat dominuoja iš viršaus krintanti šviesa. Dėmesį atkreipkite į kabančius vienetinius, šiam objektui Panevėžio stiklo fabrike gamintus švietuvus. Centre ant sienos kabo jau nepriklausomos Lietuvos metu A. Kucinskienės sukurtais rankų darbo gobelenas su įausiais aukso siūlais „Vytis“, ant šoninių sienų – B. Valantinaitės–Jokubonienės kurti „Ažuolai“ (1982) ir „Jaunuolynas“ (1983). Vis dėlto pats architektas vengė „puošti“ interjerą dailės kūrniais, o naudojo architektūrinės priemonės – sudėtingų formų švieslangius, daug dėmesio skyrė grindų piešiniui, turėklų detalėms, baldams. Kiek netikėtas elementas – laikrodis. Lietuvos delegacijos atstovai visuomet sėdi toje stalo pusėje, iš kurios nepaastebėti galėtų sekti sustikimo laiką.

8. Didžioji posėdžių salė

Esame vienoje iš svarbiausių Vyriausybės rūmų erdvių – Didžiojoje posėdžių salėje. Čia Ministras Pirmininkas posėdžiauja su Vyriausybės nariais, sėdinčiais prie centrinio stalo abėcėlės tvarka pagal atstovaujama ministeriją. Čia taip pat vyksta tarpinstituciniai ir kiti svarbus darbo susitikimai. Salėje iš viso telpa apie 100 žmonių. Interjeras išlikęs beveik nepakeistas. Svarbiausi erdvės akcentai, kaip ir kitur, yra iš viršaus visu perimetru sklindanti natūrali šviesa bei dekoratyvios lubos su būtent šiai patalpai Panevėžio stiklo fabrike kurtais variniais švietuvais. Nors dabar langai yra apklijuoti matine plėvele, pats architektas originaliai naudojo skaidrų stiklą. Ilgo posėdžiavimo salėje jis norėjo įleisti ne tik dienos šviesą, bet ir lengvo, plaukiančio dangaus vaizdą. Sieną puošia 1600 m. Tomašo Makovskio nupieštos Vilniaus miesto panoramos reprodukcija, tarytum sujungianti seniausius laikus su dabartiniais bei primenanti čia priimamų sprendimų svarbą.

9. Didžioji renginių salė

Prieš žengiant į Didžiąją salę, priešais duris, galite pamatyti ypatingą mūrinę koloną. Jos matmenys – 60 x 60 cm. Tai neįprasta, nes paprastai mūro kolonos būdavo 60 x 51 arba 64 cm dėi plytų matmenų. Kitu atveju reikėtų specialiai jas skaldyti. Pastato konstruktorė bandė įkalbėti Čekauską imtis standartinių matmenų, gąsdindama, jog statybininkai atsisakys varginančių darbų. Tačiau architektas buvo užtikrintas, tad J. Marozienė liko nustebusi, kai statybų metu išvydo kantriai kiekvieną plytą beskaldančius darbininkus. „Kaip mes galime atsisakyti, jei Edis prašė“, – sakė jie. Šioje istorijoje atsispindi ne tik architekto preciziškumas kiekvienai detalei centimetrų tikslumu, bet ir jo nepaprastas žmogiškasis talentas kiekvieną komandos narį įtraukti į kūrybinį procesą.

Įlėję matome neįprastą salės architektūrą. Projektuojant akustiką, buvo sukurtos išpūdingos lubos – svarbiausias šios erdvės akcentas. Apdailai panaudota vietinė medžiaga – lietuviškas ažuolas. O pačiame scenos centre – banguojančios ir vieniems ažuolo šakos, kitiems – tulpės žiedą (lietuviškumo simbolius) primenantis elementas. Dabar jis gaubia kabantį Lietuvos herbą, anksčiau – Lenino galvą. Sienos dengtos tinku, kurio sudėtyje yra žeručio. Atkreipkime dėmesį į palubėse esančius langus. Kaip ir Kiekvienoje erdvėje, kurioje lankmės, čia taip pat buvo numatyta įlieti dienos šviesos. Vis dėlto, atsizvelgiant į salės paskirtį, langai buvo neseniai užtamsinti. Salėje teikiamos Vyriausybės kultūros ir meno premijos, vyksta kiti svarbus renginiai, bet iš esmės erdvė naudojama retai. Panašią pusapvalės formos salę su piltuvėlių primenančiomis lubomis galime pamatyti ir Helsinkyje, Alvaro Aalto kurtaame Technologijų universitete. Čekanauskas buvo didelis šio legendinio suomių architekto gerbėjas.

10. Kino salė

Šiek tiek netikėta – esame kino salėje. Čia LKP Centro Komiteto darbuotojai peržiūrėdavo kino filmus, prieš jems patenkant į kino teatrų ir tokius, kurie nebuvo rodomi viešai. Šiuo metu salė beveik nenaudojama, retkarčiais čia vyksta projektų pristatymai, prezentacijos, susitikimai. Interjeras likęs nė kiek nepakeistas, o atmosfera puikiai atspindi bei primena visą tų laikų tamsumą – ypač baldymus užgniauzti laisvą mintį. Ar pagalvojame, kiek toli nužengėme į priekį?

Matas Drukteinis 60 cm

Atlieka – šiuolaikinės muzikos ansamblis „Synaesthesia“

Vytenis Gurstis Fleita
Artūras Kažimėkas Klarnetas
Arminas Bižys Altinis saksofonas
Mikas Kurtinaitis Tūba
Julija Bagdonavičiūtė Fortepijonas
Monika Kiknadzė Altas
Arnas Kmieliauskas Violončelė
Donatas Butkevičius Kontrabosas

Kelionė po Vyriausybės rūmų erdves ir garso bei kitas medijas sujungianti instaliacija – lyg įžanga į Didžiojoje renginių salėje skambėsiančią gyvai atliekamą kūrinio dalį. Susipažinus su erdvėmis, tikriausiai nekyla klausimų: šviesa, balansas tarp lengvos, plaukiančios, idealistiškos ir struktūruotos, griežtos formos, sąsajos su giliomis nacionalinės tapatybės ištakomis, kartu žvilgsnis į pasaulį, įvairiapusiškos istorinės atminties ir dabarties paradigmos, vienyje egzistuojantis paprastumas ir kompleksiskumas – visa tai, apibendrinus, sudaro šios vietos esmę, tai atsiskleidžia ir muzikoje. Kiekvienas girdimas garsinis elementas apgalvotai koreliuoja su Vyriausybės rūmų erdvių savybėmis, anksčiau vykusia ir dabar vykdoma veikla, kai kada vis peržengiant šio pastato sienas ir jau referuojant į visos šalies, mūsų visuomenei būdingus procesus – pastarųjų

dešimtmečių ar kelių šimtmečių. Kūrinyje, kaip aliuzijos tiek į rūmų erdves, tiek į Lietuvos istoriją bei ryšius su pasauliu, panaudotos įvairios muzikinės citatos. XVI a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus mena pas Žygimantą Augustą tarnavusio Europoje garsaus liutnisto ir kompozitoriaus, vieno iš instrumentinės muzikos pradininko Valentino Bakfarko fantazija. Girdime Japonijos, Švedijos liaudies muzikos, prancūzų legendos Edith Piaf, Baltijos šalių vienybę žyminčios dainos „Bunda jau Baltija“, JAV karinių oro pajėgų himno, per pasaulį nuskambėjusios ukrainiečių kario atliekamos dainos ištraukas. Kūrinyje taip pat panaudotos originalių archyvinių įrašų bei interviu su kanceliarijos darbuotojais garso ištraukos.

Muzika erdvėje

Šiais metais minime Lietuvos narystės ES ir NATO dvidešimtmetį. Ši sukaktis yra puiki proga atsigręžti ir įvertinti, kokį kelią nuėjo mūsų valstybė, ką mums suteikė bendradarbiavimas su sąjungininkais ES ir NATO ir ką patys sugebėjome jiems duoti, kokios yra lietuviškos, europietiškos ir euroatlantinės tapatybės sąsajos.

Vienas iš valstybės pasiekimus, kūrybinės visuomenės augimą ženklinančių pavyzdžių – šiemet jau 10-ą kartą vyksiantis įvietintos muzikos festivalis „Muzika erdvėje“. Per šį laikotarpį muzikos, aplinkos ir sociokultūrinius ryšius tyrinėjantis festivalis „įgarsino“ pusšimtį Vilniaus miesto ir jo apylinkių erdvių.

Specialiai sukurti Lietuvos ir užsienio kompozitorių kūriniai skambėjo

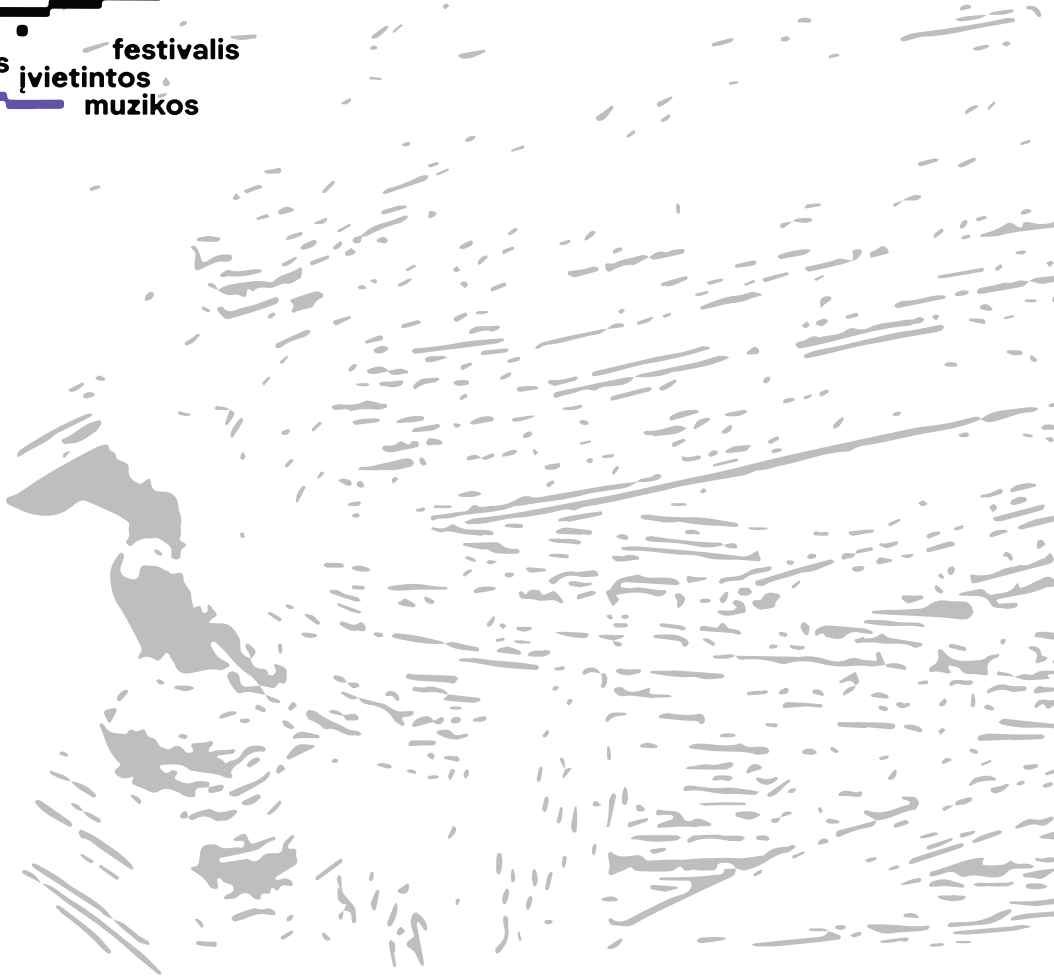
tokiose vietose kaip Televizijos ar Gedimino pilies bokštai, Valdovų rūmai, Keturiasdešimties Totorių kaimo bendruomenės namai, įvairūs miesto muziejai, parkai, bažnyčios, net – Vilnelės upė! Klausytojai buvo kviečiami gilintis į visuomenei svarbias temas: socialinius stereotipus, žmogaus ir valstybės santykį, laiką ir kitas, o su renginių ciklu „Muzika Vilniui“ – švęsti sostinės 700-ąjį jubiliejų.

Festivalio vadovai: Matas Drukteinis ir Agnė Matulevičiūtė.

Muzika. erdvėje

10-asis festivalis
įvietintos
muzikos

Muzikaerdveje.lt

Parengta pagal architektūros festivalio „Open House Vilnius“, monografijos „Vytautas Edmundas Čekanauskas“ (Vilniaus dailės akademijos leidykla; 2011), Lietuvos architektų sąjungos informaciją ir kitus šaltinius, panaudota LRT Archyvo medžiaga.

Vizualinis identitetas: Evaldas Bubinas
Šviesų dailė: Justas Bø
Garso sprendimai: Kastytis Narmontas
Koordinavimas: Indrė Baranauskaitė
Komunikacija: Ieva Pakalniškytė

Organizuoja: kultūros agentūra „Meno genas“
Renginio partneris: LR Vyriausybės kanceliarija
Strateginis festivalio partneris: Lietuvos kompozitorių sąjunga

